

Digitaalinen itsenäisyys

YLEn uutisen sanoin pilvipalvelu on hienompi nimi jonkun muun tietokoneelle (1). Datan hallinta ei ole Suomessa eikä Suomen lainsäädännön piirissä, jos data sijaitsee ulkomaalaisen palveluntarjoajan palvelimella.

Tästä huolimatta suomessa julkisen sektorin tietohallinto on lähes kokonaan riippuvainen ulkomaisista, etenkin yhdysvaltalaisista ohjelmistoista, palvelimista ja muusta informaatioteknologiasta. Kaikkiaan kaksi kolmasosaa Suomen julkisista palveluista, esimerkiksi Kela, verohallinto, Traficom ja Oma-kanta, toimivat yhdysvaltalaisissa pilvipalveluissa (2).

Viime aikoina maailmanpoliittinen tilanne on kiristynyt huomattavasti. Yhdysvallat on ryhtynyt avoimesti uhkailemaan eurooppalaisia liittolaisia ja jopa niiden alueellista koskemattomuutta. Erilaisista tullitariffiuhkailuista on tullut arkipäivää. Todennäköisesti Yhdysvaltojen tulehtuneet välit eri Euroopan maihin ja vähintään maan ulkopoliitiikan syvä arvaamattomuus jatkuvat pitkään. Nämä riskit ja riippuvuuden koskevat myös Lahden kaupunkia.

Toiminta- ja tietoturvariski

Tietojen sijoittaminen ulkomaisiin pilvipalveluihin muodostaa vakavan toiminta- ja tietoturvariskin. Pääsyä dataan eikä ohjelman käyttöä ei voida varmistaa tilaajan puolelta. 2025 Yhdysvaltojen asettamien pakotteiden vuoksi Kansainvälisen rikostuomioistuimen pääsyyttäjän pääsy Microsoft-sähköpostiin estettiin tuomioistuimen aloitettua tutkinnan Yhdysvaltojen liittolaisen toimista (3).

Paikallisesti ei voida myöskään aukottomasti rajata pääsyä dataan koskemaan ainoastaan tilaajan työntekijöitä. Cloud-Actin pohjalta Yhdysvaltojen viranomaisilla on lähes rajoittamaton pääsy amerikkalaisten ohjelmistoyhtiöiden hallussa olevaan tietoon ja niiden kautta kulkevaan tietoliikenteeseen. Yhdysvaltojen oman lain mukaan yhtiöiden on luovutettava tietoja pyydetessä myös fyysisesti Yhdysvaltojen ulkopuolelta sijaitsevista datakeskuksista.

Ranskan senaatin kuulemisessa Microsoftin Ranskan lakiasioiden johtaja vahvisti, ettei voi antaa takuita, onko Yhdysvaltojen viranomaisilla pääsy eurooppalaisten julkishallintojen dataan (4).

Kustannukset

Kyse on myös merkittävistä kustannuksista. Esimerkiksi Microsoftin lisenssit tulevat hyvin kalliiksi. Saksan Schleswig-Holstein osavaltio (asukasluku n. 3 miljoonaa) säästi 15 milj.€ lisenssimaksuissa luopumalla Microsoftin palveluista. Näistä 6 miljoonaa käytettiin vaihtoehtoisten ohjelmien asennuskustannuksiin ja muihin kuluihin. Loput 9 miljoonaa inventoitiin avoimien lähdekoodien ratkaisujen kehittämiseen. (5)

Lahden on myös mahdollista tehdä merkittäviä säästöjä ja parantaa kaupungin taloudellista tilannetta. Avoimen lähden koodin ratkaisujen asentamiseen ja ylläpitämiseen voidaan käyttää paikallisia yrityksiä tai omaa työtä ja näin parantaa Hämeen työllisyystilannetta.

Synergiaetua voidaan mahdollisesti saavuttaa, jos siirtymä toteutetaan useammassa hämäläisessä kunnassa ja Päijät-Hämeen hyvinvointialueella samanaikaisesti.

Miten muualla

Maailmassa on jo tapahtumassa muutoksia. Monissa Aasian ja Euroopan maissa julkishallinto on siirtynyt paikallisiin pilvipalveluihin sekä paikallisesti hallinnoituihin ohjelmistoihin (6,7).

Muutosta on tapahtunut myös Suomen sisällä - Helsingissä tietojärjestelmähankkeen vaatimuksissa painotettiin Suomessa sijaitsevaa pilviympäristöä ja päädyttiin valitsemaan suomalaisen pilviyrityksen palveluita tarjoava yritys (8). Lisäksi oikeusministeriö on päättänyt perua aikaisemman suunnitelman vaalidatan siirrosta vedoten kansainväliseen poliittiseen tilanteeseen (9).

Ehdotus

Edellä olevan perusteella, me allekirjoittaneet valtuutetut teemme seuraavan valtuustoaloitteen:

Lahden kaupunki:

- tekee selvityksen siitä, kuinka riippuvainen alue on EU:n ulkopuolisista it-yrityksistä
- kuinka niiden tietoturva on järjestetty?
- miten estetään ulkomaisten viranomaisten pääsy arkaluontoisiin tietoihin?
- mitkä ovat ohjelmistolisenssien kustannukset Lahdessa?
- millaisia vaihtoehtoisia ratkaisuja on tarjolla

Allekirjoittajat

TUUSKU LAUKKA

RUOSA RUSANEN

JUHA KAZME

Sim Heroman -kajalain

Harri Pitkäräinen

Tomi Siironen
Alehtiin Bostana

Henna Salonen

Sanna Virta

AL-haji Abdulhafedh

Jukka Pietiläinen

Sami Rie

Tiina Heininen

JANNE VIKARIKORPI

Ille -Verho Olova

Satu Järvelä

Leppokorhonen

RIIA RITTA SAASIMONEN

TOMI SIIRONEN

PASI NURMINEN